

Vocabulari gastronòmic mallorquí-català

(amb observacions sobre es menorquí i s'eivissenc)

Unes consideracions prèvies

1. Aquest vocabulari gastronòmic no és, per descomptat, exhaustiu. No esperi, idò, es lector trobar-hi tots i cada un des termes relacionats, d'una manera o altra, amb sa cuina mallorquina. D'entrada, perquè un propòsit com aquest seria una feina que aniria molt més enllà de ses nostres possibilitats. Després, perquè a sa taula que segueix no hi figuren ni es plats tradicionals —com ara ses *sopes mallorquines*, o sa *fava parada*, o sa *porcella rostida*, o es *gató d'ametla*—, ni tampoc aquelles paraules o expressions coincidents en sa grafia amb so català de Catalunya. Es lector només hi trobarà ses que justament no hi coincideixen i que tres dècades de normalisació lingüística equivocada han anat arraconant, en es millor des casos, a s'àmbit familiar. En aquest sentit, sa seva generalisació en es sector de sa restauració —bars, restaurants, hotels— i des comerç alimentari constitueix avui en dia una tasca urgent. És per això que mos donaríem per ben pagats si aquest vocabulari hi pogués contribuir en qualque mesura.

2. Sa llista de termes recopilats segueix s'orde alfabètic. Això vol dir que hi trobarem mesclat carn i peix, entrants i postres, aliments i plats. A sa primera columna hi ha ses formes usades en mallorquí. A sa segona, ses catalanes corresponents. I a sa tercera, ses equivalents de Menorca i Eivissa, quan no concorden amb ses mallorquines. Si sa casella d'aquesta tercera columna és en blanc, s'ha d'interpretar que sa forma mallorquina val també pes menorquí i s'eivissenc. I si només hi apareix una forma nova en relació amb una de ses dues modalitats, s'ha d'interpretar que sa forma mallorquina val també per sa modalitat no representada.

3. Com és natural, som conscients que aquesta llista pot tenir llacunes i errors. D'aquí que animem ja des d'ara ses persones, amigues o no, que se'n puguin servir a fer-mos arribar tots es comentaris que considerin oportuns. Els estarem, no en dubtin, profundament agraïts.

Palma, 7 d'abril de 2014

MALLORQUÍ	CATALÀ	OBSERVACIONS*
Aguiat	Guisat	A Eiv., <i>guisat</i>
Aladroc	Seitó	
Anfós, xerna	Nero	A Eiv., <i>anfós</i>
Ànnera	Ànec	A Men., <i>àneda</i>
Brossat	Mató, recuit	A Eiv., <i>recuita</i>
Brou	Sopa, caldo	A Eiv., <i>caldo</i>
Carn torrada	Carn a la brasa	
Ciurons	Cigrons	
Coa (de rap, de toro)	Cua (de rap, de toro)	
Colflori	Coliflor	A Men., <i>colflor</i> ; a Eiv., <i>coliflor</i>
Cuinat, escudella	Guisat	A Eiv., <i>cuinat**</i>
Cuixot	Pernil	A Men. i Eiv. s'usa es castellanisme <i>jamón</i> .***
Endívia	Escarola	
Ensalada	Amanida	
Esclata-sang	Rovelló	A Eiv., <i>pebràs</i>
Escorball	Corball	
Espatla (de me)	Espatlla (de be)	A Men., <i>espatla de be</i>
Espícia	Espècia	A Eiv., <i>espècia</i>
Faraona	Gallina de Guinea	A Men., <i>gallina morisca</i>
Fraules	Maduixes	A ses tres illes s'usa també es castellanisme <i>freses</i>
Galina	Gallina	A Men. i Eiv., <i>gallina</i>
Galleta	Galeta	A Men., <i>galeta</i>
Greixonera	Cassola	A Men., <i>tià</i>
Guàtlera	Guatlla	
Indiot	Gall dindi	A Men., també <i>gall dindi</i>
Lletuga	Enciam	
Llonganissa	Sobrassada	
Magraneta	Panet de Viena	A Men. i Eiv., <i>panet i viena</i>
Me, xot	Be, xai	A Men., <i>be</i>
Melicotó, préssec	Préssec	A Eiv., <i>melicotó</i>
Moll	Roger, moll	
Ou bullit	Ou dur	A Men., també <i>ou dur</i>
Ou frit, ou estrellat	Ou ferrat	A Eiv., <i>ou estrellat</i>
Ous menats	Ous remenats	
Pa amb oli	Pa amb tomàquet	A Eiv., <i>pa amb oli i tomata</i>
Pàguera, pagra (f.)	Pagre (m.)	
Pancuit	Sopa de pa	
Panet	Entrepà	A Men. (Ciutadella), <i>cóc</i>
Pebre	Pebrot	A Eiv., també <i>pebrera</i>
Pebres torrats	Pebrots escalivats, escalivada	A Eiv., també <i>pebreres torrades</i>

Peix frit	Peix fregit	
Pèsol, xítzero, estiragassó	Pèsol	A Men., <i>fesol</i> ; a Eiv., <i>pèsol</i>
Pèsols de garrova	Estirabecs	
Picornell	Rossinyol	
Pilotes	Mandonguilles	
Saïm	Llard	A Men., <i>sèu</i>
Serrà imperial	Panegal	
Sípia	Sèpia	A Eiv., <i>sèpia</i>
Sobrassada de Vic	Llonganissa	
Sofrit	Sofregit	
Tomàtiga	Tomàquet	A Men., també <i>tomàtic</i> . A Eiv., <i>tomata</i>
Tomàtiga de ramallet	Tomàquet de penjar	
Trempar	Amanir	

* Sa Fundació Jaume III agraeix a Joan Pons Torres i a David Cardona i Toni Marí, de Foment Cultural de ses Illes Balears, sa seva generosa col·laboració.

** Un *cuinat* té sempre una base de llegums o verdures, així com un *aguiat* sol tenir-la de carn. A Eivissa es *cuinat* és un plat típic de Setmana Santa que conté molts més ingredients que a Mallorca i Menorca.

*** A Ciutadella un *cuixot* és un *camaiot*.